

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobkyně: **T. N. L.**, zastoupená advokátem Mgr. Petrem Václavkem, se sídlem Opletalova 1417/25, Praha 1, proti žalované: **Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců**, se sídlem náměstí Hrdinů 1634/3, Praha 4, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 26. 7. 2022, č. j. MV-108449-4/SO-2022, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 12. 2023, č. j. 108 A 7/2022 - 30,

t a k t o :

I. Kasační stížnost **se zamítá**.II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně požádala dne 24. 3. 2016 o vydání povolení k trvalému pobytu podle § 87h odst. 1 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). O této žádosti rozhodlo Ministerstvo vnitra již třikrát. Jeho první zamítavé rozhodnutí zrušila žalovaná a věc mu vrátila k dalšímu řízení. Ministerstvo však i podruhé žádost žalobkyně zamítlo, neboť neoprávněně odmítla vypovídat. Toto rozhodnutí sice žalovaná potvrdila, a s ním se ztotožnil i městský soud, avšak obě rozhodnutí (soudní i druhostupňové správní) zrušil ke kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 22. 7. 2021, č. j. 1 Azs 131/2021 - 37, neboť žalovaná

navzdory konkrétní odvolací námitce neposuzovala přiměřenost dopadu rozhodnutí do soukromého a rodinného života žalobkyně.

[2] Žalovaná s ohledem na předpokládaný rozsah dalšího dokazování ve věci zrušila i v pořadí druhé rozhodnutí ministerstva a věc mu vrátila k novému projednání. I ve třetím kole však ministerstvo žádost žalobkyně podle § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců ve znění účinném do 14. 8. 2017 zamítlo rozhodnutím ze dne 12. 5. 2022, č. j. OAM-4486-73/TP-216, neboť žalobkyně odmítla v řízení vypovídat. Žalovaná toto rozhodnutí potvrdila v záhlaví uvedeným rozhodnutím. Proti jejímu rozhodnutí podala žalobkyně žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem, který ji napadeným rozsudkem zamítl.

[3] Krajský soud v odůvodnění svého rozsudku poukázal na to, že žalobkyně správnímu orgánu písemně sdělila, že na území České republiky pobývá více jak 15 let, má zde mimořádně silné ekonomické, sociální a rodinné vazby, je výlučně pečující matkou dvou nezletilých dětí, z nichž jedno je státním občanem České republiky.

[4] Dále poznamenal, že prvostupňový správní orgán žalobkyni za přítomnosti jejího zástupce a tlumočníka poučil o následcích odmítnutí výpovědi nebo uvedení nepravdivých skutečností a o právu odepřít výpověď. Navzdory tomu však žalobkyně bez uvedení důvodu odmítla odpovídat na otázky týkající se jejího pobytu a důvodu přicestování. Byla proto správním orgánem poučena opakovaně, avšak i poté na všechny série otázek týkajících se otce jejího syna, dopadu případného zamítavého rozhodnutí do jejího soukromého a rodinného života i do soukromého a rodinného života dětí, podnikání, bydlení, lékařské péče, školní docházky dětí odmítla odpovídat. Důvod však ani tentokrát neuvedla, pouze její zástupce poznamenal, že tímto důvodem je obava, aby se nevystavila trestnímu stíhání.

[5] Krajský soud k postupu ministerstva uvedl, že potřeba opětovného výsledku žalobkyně vyplynula z podezření správního orgánu na možný účelový zápis otce do rodného listu jejího syna. Krajský soud z výpisu z registru obyvatel založeného ve správním spisu zjistil, že otec staršího syna žalobkyně, který je občanem České republiky, je jako otec zapsán rovněž u více dětí vietnamského jména. Otázky správního orgánu pokládané v průběhu výsledku žalobkyně měly podle něj mimo jiné rozvést stručnou argumentaci žalobkyně uvedenou v písemném vyjádření a objasnit řadu otázek od zdravotního stavu přes výkon pracovní činnosti, po kulturní, společenské i náboženské vazby. Neztotožnil se proto se žalobní argumentací, že správní orgány rezignovaly na činnost, která měla objasnit řadu otázek vztahujících se k negativnímu dopadu na rodinný a osobní život žalobkyně a jejích dětí. Nesouhlasil ani s tím, že by z rozhodnutí obou správních orgánů bylo zřejmé, že správní orgány automaticky předpokládaly, že zamítavé rozhodnutí o žádosti nebude mít dopad do soukromého a rodinného života. Krajský soud s nimi naopak souhlasil v posouzení tohoto dopadu. Uvedl, že v nejlepším zájmu staršího syna žalobkyně, který je občanem České republiky, je setrvat na území a vzhledem ke svému věku (v době rozhodování krajského soudu 15 let – pozn. NSS) pokračovat ve výuce. To však podle krajského soudu nebude žádným způsobem ohroženo. V případě mladšího syna krajský soud zjistil, že žádost o povolení dlouhodobého pobytu

pokračování

byla podána v České republice, z čehož dovodil, že v případě jejího kladného vyřízení bude moci žít společně se žalobkyní, které i v případě zmítnutí žádosti o povolení trvalého pobytu není další pobyt zde zakázán, neboť ho má povolen na základě jiného pobytového oprávnění. S ohledem na to krajský soud uzavřel, že postup správních orgánů nebyl v rozporu s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a ani s Úmluvou o právech dítěte.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalované

[6] Proti rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost, v níž uplatnila důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[7] Stěžovatelka namítá, že krajský soud nesprávně aproboval rozhodnutí žalované, neboť to vzešlo z nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Ministerstvo se mělo pokusit zjistit aktuální situaci jejích nezletilých dětí jinak než jejím výsledkem. Tato povinnost mu vyplývá z čl. 3 Úmluvy o právech dítěte, který všem orgánům veřejné moci ukládá povinnost zabývat se ve věcech, které se dotýkají nezletilých dětí, dopadem svých rozhodnutí do jejich života. V této souvislosti poukazuje na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2014, č. j. 6 Azs 248/2023 - 27, a ze dne 6. 2. 2024, č. j. 10 Azs 311/2023 - 44, z nichž dovozuje, že správní orgány byly povinny samy aktivně zjišťovat okolnosti života nezletilých dětí, a to i v případě procesní pasivity žadatele o pobytové oprávnění. Stěžovatelka má za to, že správní orgány mohly za tímto účelem provést opětovnou pobytovou kontrolu (poslední byla provedena v roce 2016), oslovit místně příslušný odbor sociálně právní ochrany dětí či zvážit výsledky nezletilých dětí, které s ohledem na svůj věk (v době správního řízení 12 a 14 let) byly schopny formulovat a sdělit vlastní názor. Ministerstvo se však ve svém rozhodnutí k zájmu dětí nevyjádřilo vůbec, žalovaná pouze formálně, bez náležitého zjištění skutkového stavu, a krajský soud v zásadě pouze zopakoval závěry rozhodnutí žalované, aniž by zohlednil skutečnost, že správní orgány neměly k posouzení situace nezletilých dětí dostatek podkladů.

[8] Stěžovatelka dále uvádí, že sama pečuje o své dvě nezletilé děti, které jsou na ní stále závislé. Je s nimi natolik úzce spojena, že jedině povolení k trvalému pobytu jí i jejím dětem dává potřebnou jistotu, že bude moci své syny vídat a podporovat je i v době, kdy dosáhnou vyššího věku a začnou se osamostatňovat. Takovou jistotu jí však současné pobytové oprávnění neposkytuje. Argumentaci krajského soudu, že situace stěžovatelky se nijak nemění, proto považuje za nepřipadnou.

[9] Má také za to, že v řízení nebyla procesně pasivní, přestože odmítla vypovídat. Správní orgány si mohly opatřit podklady k posouzení přiměřenosti rozhodnutí i jiným způsobem, navíc řadu relevantních podkladů sama předložila. Ty však všechny přezkumné orgány veskrze ignorovaly. Její výpověď přitom není jediný důkazní prostředek, který má správní orgán k dispozici. Naopak jde o důkazní prostředek, který je samotnými správními orgány často zpochybňován. Stěžovatelka proto považuje za rozporuplné, pokud přezkumné orgány na jednu stranu zpochybňují její důvody pro odmítnutí výpovědi a vyjadřují se s pochybami o předchozím výsledku konaném v roce 2016, avšak současně prohlašují, že pokud by výpověď neodepřela, byla by situace jejích dětí prokázána.

Pobytovou situaci mladšího syna (státního občana Vietnamské socialistické republiky – pozn. NSS) si přitom správní orgány mohly zjistit z úřední činnosti např. právě provedením pobytové kontroly.

[10] Stěžovatelka v závěru své kasační stížnosti poukazuje na to, že splnila zákonné podmínky pro odepření výpovědi. Skutečnost, že právo odeprít výpověď v řízení před správními orgány využila, jí proto nemělo být přičteno k tíži. Řízení o její žádosti trvá již bezmála 8 let, řízení před správními orgány jsou náročná, což v ní vyvolává značný stres. Opakovaně v řízení uváděla, že je matkou dvou nezletilých dětí, z nichž jedno je státním občanem České republiky, a proto nerozumí tomu, proč její žádosti nebylo již vyhověno. Stěžovatelka ve správním řízení uvedla, že odmítá vypovídat z důvodu obavy z trestního stíhání. Správní orgány jí vyčetly, že odmítla odpovídat na všechny otázky, avšak pokud by odmítla odpovídat pouze na část otázek, bylo by zřejmé, z jakých důvodů výpověď odmítá, což by v konečném důsledku mohlo vést k trestnímu stíhání. Případné promlčení trestného činu nemůže mít na toto právo vliv, neboť otázku promlčení posuzují orgány činné v trestním řízení, a nikoli ministerstvo nebo žalovaná.

[11] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázala na obsah správního spisu, své rozhodnutí a písemné vyjádření k žalobě. Napadený rozsudek považuje za řádně a přezkoumatelně odůvodněný a navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v intencích § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. a v rozsahu uplatněných námitek. Vady, ke kterým by musel přihlédnout z úřední povinnosti, neshledal a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[13] Nejvyšší správní soud předně nesouhlasí se stěžovatelkou v tom, že by z napadeného rozsudku nebylo možné zjistit důvody, pro které krajský soud žalobu zamítl. Tyto důvody, které kasačnímu soudu umožňují napadený rozsudek přezkoumat, krajský soud uvedl v odstavcích 9 a 10 rozsudku. Stejně tak se nelze ztotožnit ani s tím, že by nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku spočívala v nedostatečném posouzení otázky přiměřenosti dopadů rozhodnutí žalované do soukromého a rodinného života žalobkyně a jejích synů. Stěžovatelka totiž na jednu stranu namítá, že krajský soud i žalovaná tuto otázku posoudily nedostatečně, avšak na druhou stranu s jejich závěry polemizuje. Sama tak připouští, že tyto závěry lze přezkoumat. Námitka nepřezkoumatelnosti je tedy nedůvodná.

[14] Stěžovatelka dále namítá, že správní orgány dostatečně nezjistily skutkový stav, a jejich rozhodnutí je proto v rozporu s principem materiální pravdy podle § 3 správního řádu, což krajský soud nesprávně aproboval. Zde Nejvyšší správní soud odkazuje na odůvodnění rozsudku krajského soudu uvedené v odst. 5 napadeného rozsudku, v němž krajský soud popsal skutková zjištění a rovněž poukázal na skutečnost, že důvodem výsledku stěžovatelky byla pochybnost, zda zápis otce do rodného listu jejího staršího syna nebyl účelový. Otcovství určené souhlasným prohlášením rodičů za účelem získat pobytové

pokračování

oprávnění je přitom považováno za obcházení zákona a je důvodem pro zamítnutí žádosti o povolení k trvalému pobytu [srov. § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců ve znění účinném do 14. 8. 2017]. Tuto pochybnost přitom podle Nejvyššího správního soudu mohla rozptýlit pouze stěžovatelka, případně muž, který je jako otec zapsán v rodném listě jejího staršího syna. Ministerstvo oba rodiče předvolalo k výsledku – otec se nedostavil a o jeho skutečném pobytu se správním orgánům nepodařilo nic zjistit (trvalý pobyt otce je registrován na adrese Městského úřadu V. Š. bez uvedení adresy pro doručování); stěžovatelka podle názoru správních orgánů neoprávněně odmítla vypovídat, což v souladu s § 87k odst. 1 písm. f) zákona o pobytu cizinců ve znění účinném do 14. 8. 2017 vedlo k zamítnutí stěžovatelčiny žádosti o povolení k trvalému pobytu. Tomuto postupu nemá Nejvyšší správní soud co vytknout. Byla to stěžovatelka, kdo se domáhal povolení k trvalému pobytu s odkazem na českou státní příslušnost staršího syna, a proto byla povinna prokázat, že zápis J. K. jako otce do rodného listu jejího syna nebyl účelový.

[15] Pro předloženou věc je stěžejní, že stěžovatelka odmítla správnímu orgánu odpovědět na všechny položené otázky – např. i na otázky, kdy a za jakým účelem přicestovala do České republiky, na jaké adrese v současné době bydlí, jaký dopad by pro ni mělo nevyhovění žádosti o povolení k trvalému pobytu, zda v současné době pracuje, zda ví, kolik má J. K. dětí, zda má nějaké zdravotní komplikace, zda může prokázat, že její mladší syn pobývá v České republice a na jaké adrese, jakou školu její děti navštěvují, jaký je jejich zdravotní stav, apod. Důvod, pro který odepřela vypovídat, nijak nekonkretizovala, a proto nebylo ani v obecné rovině zřejmé, jak by jí výpověď i na tento typ otázek mohla přivodit trestní stíhání. Stejně obecně se k této otázce stěžovatelka vyjádřila i v kasační stížnosti, přičemž nad rámec obavy z trestního stíhání uvedla pouze to, že řízení o její žádosti trvá bezmála 8 let, prošlo všemi stupni správního i soudního řízení a je pro ni stresující a náročné.

[16] Skutečnost, že správní řízení je náročné a pro stěžovatelku stresující, ji však neopravňuje k tomu, aby nesplnila povinnost vypovídat, kterou ji v rozhodném znění ukládal § 169 odst. 2 zákona o pobytu cizinců. Nejvyšší správní soud nesouhlasí se stěžovatelkou v tom, že nemohla být víc konkrétnější, neboť v takovém případě by bylo zřejmé, jakého činu se případně mohla dopustit. Právo odepřít výpověď nemá stěžovatelka bez dalšího tehdy, pokud uvede, že jí nebo osobě jí blízké v souvislosti s výpovědí hrozí nebezpečí trestního stíhání. Toto právo má pouze tehdy, jestliže jí takové nebezpečí v souvislosti s výpovědí opravdu hrozí. Otázku oprávněnosti odepření výpovědi jsou přitom v případě správního řízení primárně oprávněny posoudit správní orgány, a proto, nevyplývá-li z okolností věci, je ten, kdo výpověď odpírá, povinen uvést alespoň v nezbytné míře dostatečné informace, jež by takové posouzení umožnily (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97). Ze skutkových okolností předložené věci není zřejmé, jak by výpověď týkající se např. školní docházky stěžovatelčiny dětí, jejich zdravotního stavu či dopadů rozhodnutí správních orgánů do jejich života mohla stěžovatelce, případně osobě jí blízké přivodit trestní stíhání. Nejvyšší správní soud tedy souhlasí se žalovanou v tom, že stěžovatelka neoprávněně odmítla v řízení vypovídat. S ohledem na uvedené má pak rovněž za to, že správní orgány dostaly svým povinností a shromáždily dostatečné podklady pro posouzení všech rozhodných skutečností.

[17] Zbývá posoudit již jen otázku přiměřenosti dopadů do soukromého a rodinného života stěžovatelky a jejích synů. I touto otázkou se správní orgány, stejně jako krajský soud, řádně zabývaly. Žalovaná se přiměřeností dopadů rozhodnutí do soukromého a rodinného života zabývala na straně 8 svého rozhodnutí, krajský soud v odstavci 10 napadeného rozsudku. S jejich závěry se Nejvyšší správní soud ztotožňuje a dodává pouze to, že zamítnutí žádosti o povolení k trvalému pobytu nemá tak závažný dopad do stěžovatelčina života či života jejích nezletilých dětí jako rozhodnutí, kterým se pobytové oprávnění ruší (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 10. 2021, č. j. 8 Azs 303/2019 - 49). Nejvyšší správní soud si je vědom toho, jaký význam má skutečnost, že stěžovatelka sama pečuje o své dva nezletilé syny, z nichž jeden je státním občanem České republiky. Tato skutečnost však sama o sobě nestačí k tomu, aby jí bylo uděleno nejvyšší pobytové oprávnění, jestliže zjištěné okolnosti důvodně nasvědčují závěru, že status rodinné příslušnice občana České republiky získala obcházením zákona účelově prohlášeným otcovstvím. Nejvyšší správní soud má s ohledem na skutkové okolnosti předložené věci za to, že nepřiměřeným by rozhodnutí žalované bylo pouze tehdy, pokud by z něj pro stěžovatelku plynul zákaz pobytu na území České republiky. Jen takové rozhodnutí by totiž bylo s to zasáhnout nepřiměřeně do soukromého a rodinného života stěžovatelky a jejích dětí, neboť by vedlo buď k jejich nucenému odloučení, anebo k nucenému vycestování jejího staršího syna z vlasti. Stěžovatelka tak má obecně pravdu v tom, že s ohledem na státní příslušnost jejího nezletilého syna, který je na její péči plně závislý, nemůže být aktuálně vyhoštěna. To však neznamená, že její žádosti o povolení k trvalému pobytu musí být nutně vyhověno.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] S ohledem na výše uvedené shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost nedůvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1, *in fine*, s. ř. s. zamítl.

[19] O nákladech řízení rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona. Stěžovatelka neměla v řízení úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, která byla ve věci úspěšná, žádné náklady nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly, kasační soud proto žádnému z účastníků náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 13. prosince 2024

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu